

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Poznań, dnia 3 lutego 2026 r.

Poz. 1059

ROZSTRZYGNIĘCIE NADZORCZE NR NP-II.4131.1.10.2026.9

WOJEWODY WIELKOPOLSKIEGO

z dnia 28 stycznia 2026 r.

Na podstawie art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153, ze zm.)

orzekam

nieważność § 28 ust. 7 załączników od nr 1 do 28 do uchwały nr XXV.240.2025 Rady Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce z dnia 30 grudnia 2025 r. w sprawie uchwalenia Statutów Sołectw oraz Statutu Samorządu Mieszkańców Miasta Nowe Skalmierzyce - ze względu na istotne naruszenie prawa.

Uzasadnienie

W dniu 30 grudnia 2025 r. Rada Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce podjęła uchwałę nr XXV.240.2025 w sprawie uchwalenia Statutów Sołectw oraz Statutu Samorządu Mieszkańców Miasta Nowe Skalmierzyce.

Uchwałę podjęto na podstawie "art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2025 r. poz. 1153)", po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami gminy.

Uchwała została doręczona Wojewodzie Wielkopolskiemu w dniu 2 stycznia 2026 r.

Dokonując oceny zgodności z prawem przedmiotowej uchwały organ nadzoru stwierdził, co następuje:

Mocą badanej uchwały Rada Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce ustaliła statuty sołectw:

1) Biskupice, 2) Biskupice Ołoboczne, 3) Boczków, 4) Chotów, 5) Czachory, 6) Droszew, 7) Fabianów, 8) Gałązki Małe, 9) Gałązki Wielkie, 10) Głóski, 11) Gniazdów, 12) Gostyczyzna, 13) Kościuszków, 14) Kotowiecko, 15) Kurów, 16) Leziona, 17) Mączniki, 18) Miedzianów, 19) Ociąż, 20) Osiek, 21) Skalmierzyce, 22) Strzegowa, 23) Śliwniki, 24) Śmiłów, 25) Trkusów, 26) Węgry, 27) Żakowice oraz statut Samorządu Mieszkańców Miasta Nowe Skalmierzyce stanowiące odpowiednio załączniki od nr 1 do 28 do uchwały, zwane dalej „Statutami”.

Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483, ze zm.) organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Poprzez działanie na podstawie i w granicach prawa w zakresie podejmowania uchwał przez organy jednostek samorządu terytorialnego rozumieć należy działanie zgodne z przepisami regulującymi podstawy prawne podejmowania uchwał; przepisami prawa ustrojowego; przepisami prawa materialnego oraz zgodne z przepisami regulującymi procedurę podejmowania uchwał (por. wyrok WSA w Łodzi z 21 stycznia 2009 r., III SA/Łd 564/08; wyrok NSA oz. we Wrocławiu z 20 kwietnia 1999 r., II SA/Wr 364/98; wszystkie prezentowane w niniejszym rozstrzygnięciu nadzorczym orzeczenia sądów administracyjnych są dostępne w Centralnej Bazie Orzeczeń Sądów Administracyjnych).

W myśl art. 94 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej organy samorządu terytorialnego wydają akty prawa miejscowego obowiązujące na obszarze działania tych organów, na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie.

Stosownie do art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153, ze zm.), zwanej dalej „u.s.g.”, organizację i zakres działania jednostki pomocniczej określa rada gminy odrębnym statutem, po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami. Statut może przewidywać powołanie jednostki niższego rzędu w ramach jednostki pomocniczej (art. 35 ust. 2 u.s.g.). Zgodnie z art. 35 ust. 3 u.s.g. statut jednostki pomocniczej określa w szczególności: 1) nazwę i obszar jednostki pomocniczej; 2) zasady i tryb wyborów organów jednostki pomocniczej; 3) organizację i zadania organów jednostki pomocniczej; 4) zakres zadań przekazywanych jednostce przez gminę oraz sposób ich realizacji; 5) zakres i formy kontroli oraz nadzoru organów gminy nad działalnością organów jednostki pomocniczej.

Przepis art. 35 ust. 1 u.s.g. zawiera zatem upoważnienie ustawowe dla rady gminy, określając jednocześnie materię, jaką pozostawiono szczegółowemu unormowaniu w drodze aktu prawa miejscowego. Nie ulega wątpliwości, że rada gminy obowiązana jest przestrzegać zakresu upoważnienia udzielonego jej przez ustawę w zakresie tworzenia aktów prawa miejscowego, a w ramach udzielonej jej delegacji w tych działaniach nie może wkraczać w materię uregulowaną ustawą. Uchwała rady gminy musi bowiem respektować unormowania zawarte w aktach wyższego rzędu, a prawo miejscowe może być stanowione w granicach upoważnień zawartych w ustawie (art. 87 ust. 2 i art. 94 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). W orzecznictwie wskazuje się, że przepis art. 35 ust. 3 u.s.g. określa jedynie elementy obligatoryjne, które muszą być w każdym statucie jednostki pomocniczej uwzględnione (por. wyrok NSA z 20 lutego 2019 r., II OSK 985/17).

Zgodnie z art. 36 ust. 1 u.s.g.: „Organem uchwałodawczym w sołectwie jest zebranie wiejskie, a wykonawczym - sołtys. Działalność sołtysa wspomaga rada sołecka”.

Jak stanowi natomiast art. 37 u.s.g.: "Organem uchwałodawczym w dzielnicy (osiedlu) jest rada o liczbie członków ustalonej według art. 17, nie więcej jednak niż 21 (ust. 1). Organem wykonawczym w dzielnicy (osiedlu) jest zarząd. Na czele zarządu stoi przewodniczący (ust. 2). Statut osiedla może ustalić, że w osiedlu organem uchwałodawczym jest ogólne zebranie mieszkańców. Ogólne zebranie wybiera zarząd osiedla; art. 36 ust. 2 stosuje się odpowiednio (ust. 4).

Zgodnie z uregulowaniami przyjętymi w Statutach stanowiących załączniki o numerach od 1 do 27 uchwały, w § 8 rada postanowiła: "Organami sołectwa są: 1) zebranie wiejskie – jako organ uchwałodawczy; 2) sołtys – jako organ wykonawczy (ust. 1). Działalność sołtysa wspomaga rada sołecka. Liczbę członków rady sołeckiej ustala zebranie wiejskie każdorazowo w głosowaniu jawnym bezpośrednio przed przeprowadzeniem wyborów członków rady sołeckiej na nową kadencję (ust. 2).

W zakresie Statutu Samorządu Mieszkańców Miasta Nowe Skalmierzyce, jako jednostki pomocniczej Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce, stanowiącym załącznik nr 28 do uchwały, rada korzystając z norm prawnych odwołujących się do sołectw, w § 8 ust. 1 postanowiła, iż: "Organami miasta są: 1) ogólne zebranie mieszkańców – jako organ uchwałodawczy; 2) Przewodniczący Zarządu Samorządu Mieszkańców Miasta – jako organ wykonawczy. Zgodnie z § 8 ust. 2 Statutu: "Działalność Przewodniczącego Zarządu Samorządu Mieszkańców Miasta wspomaga Zarząd Samorządu Mieszkańców Miasta. Liczbę członków Zarządu Samorządu Mieszkańców Miasta ustala ogólne zebranie mieszkańców każdorazowo w głosowaniu jawnym bezpośrednio przed przeprowadzeniem wyborów członków Zarządu Samorządu Mieszkańców Miasta na nową kadencję".

W myśl § 28 ust. 7 Statutów stanowiących załączniki od nr 1 do 27 do uchwały: „Po odwołaniu sołtysa, jego obowiązki przejmuje najstarszy wiekiem członek rady sołeckiej, do czasu wyboru nowego sołtysa". Zgodnie natomiast z § 28 ust. 7 Statutu stanowiącego załącznik nr 28 do uchwały: "Po odwołaniu Przewodniczącego Zarządu Samorządu Mieszkańców Miasta, jego obowiązki przejmuje najstarszy wiekiem członek Zarządu Samorządu Mieszkańców Miasta, do czasu wyboru nowego Przewodniczącego Zarządu Samorządu Mieszkańców Miasta".

W ocenie organu nadzoru, cytowana regulacja zamieszczona w Statutach sołectw, jak również konsekwentnie per analogiam, w Statucie Samorządu Mieszkańców Miasta Nowe Skalmierzyce, tj. § 28 ust. 7, nie znajduje uzasadnienia prawnego.

Rada sołecka nie posiada statusu samodzielnego organu, a jej rola ogranicza się wyłącznie do wspomagania działalności sołtysa. Rada sołecka, a tym bardziej jej członek, nie może zatem przejmować zadań, sprawować funkcji sołtysa w jego zastępstwie, czy też w czasie wakatu na tym stanowisku. Cedowanie kompetencji sołtysa na inną osobę, w tym na członka rady sołeckiej, jest kwalifikowane

w orzecznictwie sądów administracyjnych jako istotne naruszenie art. 36 u.s.g., z czym organ nadzoru w pełni się zgadza.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu w wyroku z 14 lutego 2020 r. (IV SA/Po 917/19) wyjaśnił: „[...] istotna wadliwość unormowania § [...] statutów, skutkująca jego nieważnością [...] polega na tym, iż [...] przewiduje ono, bez podstawy prawnej, możliwość cedowania przez sołtysa jego kompetencji na inną osobę (wskazanego przez sołtysa «zastępcę», nieznanego ustawie, ani niepoddanego procedurze wyborczej). Jak to już wyżej wskazano, o ile za dopuszczalne można uznać, co do zasady, ustanawianie w statucie organów (funkcji, «ciał», itp.) nieznanych ustawie, to już niedopuszczalne jest jakiegokolwiek przekazywanie im kompetencji przysługujących organom «ustawowym»”. Rada gminy, realizując upoważnienie ustawowe z art. 35 ust. 1 w związku z ust. 3 u.s.g., w tym określając w statucie jednostki pomocniczej organizację i zadania organów tej jednostki, związana jest bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, w tym omawianym art. 36 ust. 1 oraz art. 37 ust. 1 i 2 u.s.g.

Mając na względzie powyższe, organ nadzoru uznał, że kwestionowane regulacje zawarte w § 28 ust. 7 Statutów, zostały podjęte z istotnym naruszeniem art. 35 ust. 1 i ust. 3 pkt 3 w związku z art. 36 ust. 1, co rodzi konieczność stwierdzenia ich nieważności.

Mając na względzie powyższe, orzeczono jak w sentencji.

Pouczenie

1. Stwierdzenie nieważności uchwały, zgodnie z art. 92 ust. 1 ustawy, wstrzymuje jej wykonanie z mocy prawa w zakresie objętym stwierdzeniem nieważności, z dniem doręczenia rozstrzygnięcia nadzorczego.

2. Niniejsze rozstrzygnięcie nadzorcze może być zaskarżone do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z powodu niezgodności z prawem w terminie 30 dni od daty jego doręczenia, za pośrednictwem Wojewody Wielkopolskiego.

Wojewoda Wielkopolski
(-) Agata Sobczyk
(dokument podpisany elektronicznie)

Otrzymują:

Rada Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce

Burmistrz Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce